

POLISH-UKRAINIAN FOUNDATION «**THE INSTITUTE OF INTERNATIONAL ACADEMIC AND SCIENTIFIC COOPERATION**»

THEOLOGICAL ACADEMY OF THE UNIVERSITY OF CARDINAL STEFAN WYSHINSKY IN WARSAW

FUNDACJA ADD

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Збірник наукових есе учасників наукового стажування

**Варшава, Республіка Польща
2021**

Академічна доброчесність: виклики сучасності : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 07.06 – 16.07.2021) / уклад. Ю. Главчева; Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці»; Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського; Фундація ADD. Варшава, 2021. 60 с.

Укладач: ГЛАВЧЕВА Ю. М., PhD, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

У збірнику викладено матеріали наукових есе учасників стажування, організованого Польсько-українською Фундацією – Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці спільно з Духовною Академією Університету Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві та польською Фундацією ADD.

Метою стажування є ознайомлення із європейськими підходами щодо питання наукового плагіату і популяризація академічної доброчесності, а також підвищення кваліфікації освітян та поглиблення співпраці в академічній та науковій галузі між Україною та Польщею.

У збірнику розглядаються основні проблеми академічної доброчесності в навчальних та наукових роботах, що пов'язано з інтенсивною комп'ютеризацією та інформатизацією всіх аспектів людського життя.

ЗМІСТ

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ	5
Александровська Н. І.	6
ЧОМУ СТУДЕНТИ «СПИСУЮТЬ»?	6
Біда О. В.	9
ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ВИКОНАННІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ КОЛЕКТИВОМ АВТОРІВ	9
Блохіна І. О.,	13
Волянюк Н. Ю.,	13
Ложкін Г. В.	13
ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРИЧИН АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ	13
Бортун Б. О.....	17
ВИДИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ: СТАТУС, ФУНКЦІЇ.....	17
Грижак І. Г.	21
ДЕЯКІ ПРИЧИНИ І ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ЗДОБУТТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	21
Дрозденко К. С.	25
ПРОЯВИ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПЕРЕДУМОВИ ЇХ ВИНИКНЕННЯ.....	25
Мірошніченко С. В.....	28
ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ ТА ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС НА ІСТОРИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ ХНПУ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ	28
Папуша В. В.	33
ЩО ТАКЕ АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ?	33
Прокопенко Б. Б.	36
ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ У СТУДЕНТІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ЗАПОРУКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.....	36

Солошенко Ю. І.....	39
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ	39
Трегуб М. І.....	42
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ.....	42
Фурман О. Ф.....	46
ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЦІННОСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.....	46
Шарандак П. В.....	49
ПРИЧИНИ ІГНОРУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ УКРАЇНСЬКОЮ НАУКОВОЮ СПІЛЬНОТОЮ.....	49
Шуть Т. О.....	52
ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ХОРОВОГО КЛАСУ	52
Юр'єва К. А.....	55
АКАДЕМІЧНА (НЕ)ДОБРОЧЕСНІСТЬ, АБО СПОКУСИ ЦИФРОВОГО СВІТУ	55
ОПУБЛІКОВАНІ ТЕЗИ ТА ЕСЕ, А ТАКОЖ РОЗМІЩЕНІ НА ВЕБ- СТОРІНКАХ МАТЕРІАЛИ НАДАЮТЬСЯ НА ІСНУЮЧИХ УМОВАХ І В НАЯВНІЙ ФОРМІ	60

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ

Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці» (ІМАНС, REGON 36590701300000) є неурядовою та некомерційною організацією, створеною на засадах добровільності, гуманності та гласності. Метою створення та діяльності ІМАНСу є сприяння розвитку потенціалу та підвищення академічної мобільності науковців та фахівців на арені міжнародної освіти.

Місце проведення стажування: державний вищий навчальний заклад Республіки Польща – Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві (REGON 006237430).

Проходження стажування забезпечує освітня Fundacja ADD (Варшава, KRS: 0000502104), метою діяльності якої є сприяння адаптації та інтеграції українських мігрантів за кордоном.

*Александровська Н. І.,
канд. техн. наук, доцент кафедри Суднові енергетичні установки
та технічна експлуатація,
Одеський національний морський університет*

ЧОМУ СТУДЕНТИ «СПИСУЮТЬ»?

Історія ця дуже давня і, мабуть, коріння її йдуть углиб століть. Ймовірно, відразу після появи писемності, коли люди, що не володіють потрібними знаннями, намагалися скористатися чужими нелегально, щоб потім представити як свої власні досягнення, тим самим підтвердити свій статус «вченої» людини.

З тих пір мало що змінилося. Можна знайти багато прикладів, коли ця тема виявлялася в мистецтві, літературі, кінематографії та, звичайно, в науці. Це вдячна тема, не будемо в неї поглиблюватися, а повернемося до наших «баранів». Нехай студентство не ображається. Це лише фігура мови.

Коли, ще не так давно, студент писав «шпаргалку» дрібним шрифтом на папірцях різного формату, в залежності від його винахідливості, то це була праця, і якщо йому вдавалося його плодами скористатися, отримавши ту чи іншу позитивну оцінку, то можна сказати він (студент) був «винагороджений»

Винагорода ця, в якійсь мірі була справедливою. Адже в процесі виготовлення «шпори» щось залишалось в перевантаженому мозку студента.

Ризики, що його виставлять за двері, в разі провалу, не великі. Але, за те освідомлення того, що він має в своєму розпорядженні такий «засіб», студенту дозволяло відчувати себе впевненіше, комфортно.

Але з тих пір все сильно змінилося. Технічні засоби, що використовуються для отримання нелегально того фрагмента знань, який від студента вимагається в певний момент, настільки досконалі і малопомітні, що вселяють в студента почуття впевненості (майже нахабства) і безкарності. Впевненість ця порочна. Адже студент простим «кліком» отримує готову відповідь на конкретне запитання, причому самим питанням йому не треба обтяжувати себе

формулювати – він отримує його від викладача. Сумно, то що студент отримує відповідь на конкретне запитання, не володіючи всім масивом знань по предмету. Йому це, як він вважає не потрібно. І справді! Його головний аргумент навіщо «зубріння», адже все є в інтернеті – кваліфікована відповідь на будь-яке питання. Викладач, при цьому, виявляється в принизливому положенні. Викладач вищої школи це не педагог, у нього немає завдання виховного характеру. Однак, студента потрібно переконати, що йому доведеться працювати в середовищі, де дуже багато залежить від швидкого, кваліфікованого рішення, необхідного в сьогохвилинних обставинах. Для прийняття такого рішення потрібно володіти не якимись окремими фрагментами в різних областях, а як можна більшим масивом знань в області його діяльності. Адже в разі його правильної поведінки, у його оточенні виникає питання: «Ти де вчився?».

Таке питання змушує реформувати всю систему освіти. Створюється необхідність міняти методики, підходи як викладання, так і контроль знань студентів. Викладачеві необхідно вже підходити більш творчо до створення курсу, так щоб студент розумів різницю між отриманням миттєвих знань через інтернет і отриманням знань, які підніс викладач. Для цього праця викладача вже не полягає тільки в підготовці самого матеріалу, а створюється необхідність більше йти в практичну сторону. Самому викладачеві, як більш відповідального учасника навчального процесу, доводиться міняти свій курс, подачу, контроль знань більш часто, ніж це було раніше. Це робиться для того щоб студент не списував і трудився здобувати знання. Досить багато прикладів винахідливості студентів, цей «досвід» легкої здачі курсу передається з покоління в покоління – з курсу до курсу. Мій особистий досвід як викладача показав, що треба давати посильні завдання студентам, більш творчо підходити до самих формулювань і пояснювати, де саме на практиці їм це знадобиться. Далі стоїть питання у викладача: «як правильно оцінити отримані знання?». З моменту приєднання України до Болонського процесу у ЗВО діють наступні методи оцінки знань: рубіжний контроль (контроль за модулями), заліки та іспити, тестування, рейтинги та ін. Кінець ХХ ст. в

традиційному і дистанційному навчанні характеризується широким поширенням комп'ютеризованих методів контролю знань (тестування). У них використовуються п'яти- і багатобальної системи оцінки знань учнів, незначно відрізняються один від одного. При цьому суб'єктивність оцінки знань присутній в будь-якій системі [1].

Як показує власний досвід – мало використовувати тільки тестування або тільки опитування. Для того щоб правильно оцінити глибину знань, на мій погляд, все ж необхідно робити і тестування з теоретичної частини (причому тести повинні змінюватися на кожне наступне їх використання), має бути практичне завдання, яке студент усно захищає. Під час діалогу створюється певний зв'язок між студентом і викладачем, і це не тільки корисно для студента (він вчиться грамотно формулювати свої думки в спеціальності, по якій він буде працювати), але і дає можливість викладачеві розвивати свій курс.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Традиционная система контроля знаний как средство повышения качества образования [Электронный ресурс]. URL:http://storage.library.opu.ua/online/periodic/kms_2011_5/061-064.pdf.

Біда О. В.,
*д-р. мед. наук, доцент, професор кафедри стоматології,
Інститут стоматології
Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика*

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ВИКОНАННІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ КОЛЕКТИВОМ АВТОРІВ

Відповідно до пункту 1 статті 42 Закону України «Про вищу освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1].

Серед низки факторів, які спричиняють недотримання академічної доброчесності науковими працівниками при провадженні наукової діяльності в Україні варто відзначити наступні [2]:

- Загальна криза суспільства, що характеризується толерантністю до правового нігілізму, корупції, численних порушень законодавства і етичних норм.
- Відсутність законодавчо встановлених вимог і усталених процедур оцінювання наукових та навчальних робіт на предмет наявності академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації та інших порушень академічної доброчесності.
- Внутрішня демотивація викладачів і науковців до дотримання принципів академічної доброчесності в умовах низьких зарплат, відсутності необхідної для якісних досліджень матеріальної бази, якісного зовнішнього оцінювання та зовнішнього запиту на результати досліджень.

– Поява нових технологій, що значно полегшують копіювання чужих робіт, підміну результатів експериментальних та емпіричних досліджень комп'ютерним моделюванням та правдоподібними оцінками, редагування графічних, відео- та аудіо- матеріалів тощо.

Наукові дослідження, особливо клінічних дисциплін, передбачають участь кількох дослідників, а підготовка аспірантів за освітньо-науковими програмами проводиться виключно за безпосередньої участі наукового керівника. Зазначена колегіальність передбачає і спільні публікації. За принципами академічної доброчесності в спільних наукових публікаціях мусить бути вказана ступінь особистої участі кожного дослідника. Текстові запозичення інших авторів можуть бути включені в роботу виключно у вигляді цитувань із зазначенням автора та джерела інформації.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає (пункт 2 статті 42 Закону України «Про вищу освіту»):

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

За порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності (частина 5 статті 42 «Закону про освіту»):

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- відмова в присудженні або позбавлення присудженого педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

Особисто ми у своїй науковій діяльності дотримуємось наступних рекомендацій щодо впровадження стандартів академічної доброчесності, запропонованих командою експертів урядово-громадської ініціативи «Разом проти корупції» [3, С.30]:

- Проводимо аналіз практик та стандартів наукової спільноти, до якої належим.
- Проводимо аналіз власних робіт з точки зору ризиків виявлення академічного плагіату та самоплагіату, зазначення повторної публікації однакових результатів в кількох роботах (препринтах, доповідях конференцій), пояснення використання однакових частин текстів в кількох роботах
- Розміщуємо свої роботи на препринтних серверах типу arxiv.org, які надійно фіксують версії тексту та дати розміщення, з метою уникнення несправедливих звинувачень у фальсифікації дати публікації роботи.
- Враховуємо репутаційні аспекти своєї діяльності.

Таким чином, провадження наукових досліджень, дотримуючись академічної доброчесності, дозволить підвищити науковий потенціал кожного дослідника, покращити його фахову компетентність, захистити пріоритетність наукових розробок, і забезпечити довіру до результатів наукових досягнень кожного автора.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про вищу освіту» Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

2. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту». Лист МОН від 23.10.2018р. № 1/9-650. [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>.

3. Аналітична записка «Академічна доброчесність: аналітичний звіт та рекомендації», розробленою командою експертів урядово-громадської ініціативи «Разом проти корупції» 30.09.2018. [Електронний ресурс]. URL: <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/Analitichna-zapyska-akademichna-dobrochesnist.pdf>.

Блохіна І. О.,
канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри психології і педагогіки
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Воляннюк Н. Ю.,
д-р. психол. наук, професор, завідувач кафедри психології і педагогіки
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Ложкін Г. В.,
д-р. психол. наук, професор, професор кафедри психології і педагогіки
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРИЧИН АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

Стрімкий темп сучасного життя, глобальна інформатизація усіх сфер функціонування суспільства надають можливість людині оперативно задовольняти інформаційні потреби, бути мобільною та обізнаною. Водночас прогресивний розвиток інформаційних технологій, простий доступ до мережі Інтернет, і відповідно, до великої кількості інформації, дає вільний доступ до продуктів інтелектуальної власності, що сприяє поширенню такого негативного явища в освітньому середовищі як академічна недоброчесність. Отже, необхідність визначення причин академічної недоброчесності, створення механізмів її протидії та розробка методів профілактики – надважливе завдання.

Однією з поширених форм прояву академічної недоброчесності є академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства [1, п.4 ст. 42].

Однак розглядаючи проблему плагіату, слід відзначити, що важливим елементом наукового та культурного розвитку суспільства є запозичення. Протягом усієї історії розвитку людства запозичення відбувались у різних галузях знань, наприклад в мові: плагіат (з нім. plagiat, фр. plagiat < лат. plagiatus – викрадений); публікація (з польськ. publikacja < лат. publication < publicare – оприлюднювати) тощо. Але, якщо в деяких галузях запозичення припустимі (наприклад, для того, щоб спілкуватись однією мовою), то запозичення з наукових робіт, які є результатом наукового дослідження, неприпустимі. Будь-яке наукове дослідження може ґрунтуватись на результатах роботи інших науковців, тобто дослідник може вивчати наукову літературу за темою свого дослідження, використовувати різноманітні джерела, послуговуватись певними ідеями, поглядами на проблему, пропонуючи новий альтернативний спосіб її вирішення, але ні в якому разі не копіювати їх. Збиток плагіату полягає в тому, що той, хто проявляє академічну недоброчесність, отримує можливість використовувати частину наукових здобутків для власної мети, не докладаючи жодних зусиль [2, 26-27].

Вивчення наукової літератури щодо виділення основних причин академічного плагіату дає підстави стверджувати, що одностайної думки серед науковців і практиків не існує. А отже не існує і чіткої класифікації цих причин. Тим не менш, можна стверджувати, що як і більшість явищ суспільного життя, академічний плагіат наддетермінований.

Основними об'єктивними причинами академічного плагіату можна назвати простий доступ до інформації в Інтернеті; невміння планувати свій час або його нестача; примітивізація та формалізація вимог до наукових робіт; складність визначення першоджерела через засилля плагіату; доступність послуг шахраїв, які виготовляють наукове дослідження на замовлення; відсутність розуміння наслідків неправомірного використання чужих текстів; толерантність соціуму до проблеми академічної недоброчесності; корупція; конкуренція тощо [3, 25].

Аналіз наукової літератури дає змогу визначити також суб'єктивні причини академічного плагіату: лінь; страх невдачі; відсутність критичного мислення; низький інтелектуальний рівень; відсутність мотивації та зацікавленості у науковій діяльності; несформованість моральної свідомості; ігнорування моральних норм; брак відповідальності; деформація (відсутність) ціннісних орієнтацій особистості; конформізм та толерантність до плагіату («всі так роблять»); впевненість у безкарності [3, 24].

Серед власне академічних причин плагіату виділяють, по-перше, деформацію поняття про наукове знання у сучасному освітньому середовищі. Знання сьогодні розглядається як готовий продукт, тоді як справжнє наукове знання – це наукова робота, процес методичного збору та перевірки знань. Коли робота підміняється продуктом, виникає спокуса заволодіти нею без зайвого клопоту, наприклад, списати або скачати з Інтернету. По-друге, в сучасній освіті розмита різниця між знанням та практичними вміннями. Постійні спроби націлити освіту на практичне застосування викликає спокусу плагіату – якщо можна повторювати та дублювати певні дії за викладачем, то чому не можна скопіювати чужий текст? Практика плагіату порушує матеріальні інтереси окремих вчених, етику взаємодії з науковими досягненнями інших, деформує суть професійної роботи дослідників та викладачів закладів освіти [4, 193-194].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що академічний плагіат є актуальною проблемою та серйозним порушенням принципів академічної доброчесності. Дослідження та розуміння причин академічного плагіату дасть змогу розробити дієві засоби протидії та профілактики академічної недоброчесності. Але очевидним є той факт, що для забезпечення академічної доброчесності в сучасній освіті та науці першочерговим завданням є розробка та впровадження методів впливу на моральну свідомість усіх учасників процесу (студентів, аспірантів, професорсько-викладацького складу, науковців). Дотримання етичних норм, етичної поведінки в

освіті і науці сприятимуть покращенню наукових результатів, відкритій та творчій співпраці між дослідниками.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про освіту».
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3>.
2. Абрамова Н. Ю. Проблема плагиата в научных работах. *Научная периодика: проблемы и решения*. 2011. № 2 (2). С. 25-28.
3. Штефан А. Причини вчинення плагіату та шляхи його попередження. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2017. № 4. С. 24-30.
4. Зенкин С. Специфика академического плагиата. *Социологическое обозрение*. 2014. Т.13. № 3. С. 193-196.
5. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова. Київ; Таксон, 2016. 234 с.
URL: <https://drive.google.com/file/d/0ByePGdGpHh6Wa1NoR3g4S1FaWVE/view>.

Бортун Б. О.,
*аспірант, викладач кафедри психології і педагогіки,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

ВИДИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ: СТАТУС, ФУНКЦІЇ

*Плагіат – це текст, в якому
оригінальними є лише
відбитки.*

(С. Федін)

Оригінальність, індивідуальність та винятковість у роботі чи будь-якій діяльності є одними з фундаментальних складових справжнього науковця, який дбає не лише про створення якісного продукту інтелектуальної власності, а й розуміє та враховує важливість поняття «академічна доброчесність» водночас.

Маємо зазначити, що в сучасному освітньому та навчальному просторах проблема академічної доброчесності набуває нових обертів, розширюючи поняттєвий і термінологічний апарат, збільшуючи концептуальні підходи щодо її вирішення.

Адже потужний розвиток технологій і вільний доступ до будь-яких новацій не лише сприяють і полегшують сприйняття, засвоєння та поширення інформації, а й водночас є широковідомими практиками некоректного запозичення, привласнення та використання чужих розробок, технологій і принципів.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [4].

Частина 4 статті 42 Закону України «Про освіту» визначає такі основні види порушень академічної доброчесності (див. табл. 1) [4]:

Таблиця 1

№	Види порушення академічної доброчесності	Характеристика
1.	Академічний плагіат	оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.
2.	Самоплагіат	Оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.
3.	Фабрикація	Вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях.
4.	Фальсифікація	Свідома зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.
5.	Списування	Виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.
6.	Обман	Надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування.
7.	Хабарництво	Надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі.
8.	Необ'єктивне оцінювання	Свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти; надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання.
9.	Вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника	З метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

Т.Фішман у роботі ««We know it when we see it» is not good enough: toward a standard definition of plagiarism that transcends theft, fraud, and copyright» подає свій т. зв. варіант розуміння суті плагіату, зокрема автор наголошує на тому, що плагіат має місце, коли певна особа використовує слова, ідеї чи результати праці, що належать іншому визначеному джерелу чи людині без вказування посилання на джерело, з якого їх було запозичено, у ситуації, в якій правомірно очікується вказування оригінального авторства, щоб отримати певну користь, пошану, вигоду, яка не обов'язково має бути грошовою [3, с. 5].

Цілком підтримуємо думку Т. Бертрам Галлант й Д. Стівенса про те, що «мало написано про те, як відповідати на недоброчесність у спосіб, що підтримує моральні зобов'язання університету, обмежує обман і водночас підтримує навчання студентів» [2].

Розглянувши види порушень академічної доброчесності маємо зазначити, що ми також вважаємо, що потрібна докорінна зміна культури суспільної взаємодії, потрібно побороти страх перед змінами, толерантність до корупції, сконцентрованість лише на бездумному матеріальному споживанні, знищити зону комфорту та байдужість до порушень, що нас оточують.

У підсумку зазначимо, що порушення академічної доброчесності має багато проявів і відтінків, проблем і дискусійних питань. Саме тому вважаємо необхідними розробити процедуру реагування на недотримання норм академічної доброчесності, шляхи та засоби покарання за недотримання її принципів у науці та освітньому просторі.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ; Таксон, 2016. 234 с.

2. Bertram Gallant T., & M. Stephens J. Punishment Is Not Enough: The Moral Imperative of Responding to Cheating With a Developmental Approach. *Journal of College and Character*. 2020. 21(2). 57–66. DOI:10.1080/2194 587x.220.1741395.

3. Fishman T. We know it when we see it” is not good enough: toward a standard definition of plagiarism that transcends theft, fraud, and copyright. 4th Asia Pacific Conference on Educational Integrity (4APCEI). September 2009, University of Wollongong NSW Australia, 2010, p. 28–30.

4. Закон України «Про освіту». URL :<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2145-19#n626c> (дата звернення: 30.06.2021).

*Грижак І. Г.,
д-р. мед. наук, доцент, професор кафедри
інфекційних хвороб та епідеміології,
Івано-Франківський національний медичний університет*

ДЕЯКІ ПРИЧИНИ І ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ЗДОБУТТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В Законі України «Про освіту», ст. 42, визначено поняття академічної доброчесності, яка покликана подолати обман з боку здобувачів освіти стосовно засвоєних знань та умінь та обман з боку науково-педагогічних працівників щодо своїх наукових здобутків [1]. Результатом цього системного і систематичного обману, який склався у вищій освіті, постала недовіра з боку суспільства і роботодавців до отриманих випускником дипломів фахівця, бакалавра, магістра не тільки за кордоном, але й у нашій країні [2].

Корені недобросовісної академічної поведінки доволі глибокі і мають історичні та сучасні аспекти. Негативні явища колишньої радянської системи освіти (корупція і протекціонізм) вдалось подолати тільки завдяки впровадженню зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) [3] і Болонського процесу [4, с. 47]. Нові корені академічної недоброчесності зросли вже в умовах сучасної системи освіти. На думку Варави І., сьогодні порушення академічної доброчесності здобувача освіти є псевдоадаптивною поведінкою, що є наслідком протиріччя між педагогічними вимогами і персональними можливостями та намірами студента [5, с. 275]. Насамперед, змін зазнала мотивація студентів до навчання. Що стосується медицини, то непривабливим стало робоче місце лікаря – воно є найнижче оплачуваним у державі [6], постраждав імідж медика [7]. Це сильно демотивувало багатьох студентів-медиків до навчання, що зустріло розуміння з боку викладачів. Такий немотивований студент знаходить легший шлях, щоб отримати позитивну оцінку, і зовсім не зупиняється перед етичним проступком.

Дещо негативно вплинула нова методична основа підготовки фахівця, яка змістила акцент до самостійної підготовки, утруднила доступ до пацієнта,

збільшила роль методів контролю знань та зменшила значення викладача. У підсумку, нескореговані викладачами знання перемістились у якусь віртуальну сферу, яка відірвана від реальної клінічної і життєвої ситуації, сказане, у першу чергу, стосується дистанційних занять. В цих умовах на «допомогу» приходять електронний ресурс, який сміливо і необмежено використовується для написання рефератів, самостійних і курсових робіт. Тобто, інтернет-ресурс став для здобувачів освіти великою базою плагіату.

Наступна проблема – це неконтрольоване зростання об'єму того матеріалу, який навчальна програма та тематично-календарний план пропонує для засвоєння. Так, на 4-ри годинне навчання з інфекційних хвороб передбачається вивчення цілого списку захворювань (5-10) і опрацювання в середньому 50 сторінок тексту у національному підручнику, без врахування додаткових запропонованих джерел. Така підготовка вимагає щонайменше 3-4 годин праці. Об'єм подвоюється, якщо на один день припадає два такі заняття з різних дисциплін. Цілком очевидно, що частина завдань студентами проігнорується, а на занятті використовуються різноманітні технічні засоби, списування і підказки. З іншого боку, на перевантаженому матеріалом занятті викладач не може детально зупинитися на проблемних питаннях, а контроль знань студента здійснює поверхово, покладаючись більше на дані тестового комп'ютерного контролю.

Проблема перевантаження студента постає особливо гостро, коли настає час підсумкового модульного контролю (ПМК). Останній в 4-ри годинному занятті поєднується ще з однією поточною темою. Того ж дня в розкладі може бути або ще одне заняття з іншої дисципліни, або й ПМК. У цьому випадку сама організація занять вступає в конфлікт з академічною доброчесністю, заставляє толерувати низький рівень підготовки, дещо завищувати оцінки слабким студентам або занижувати сильним, які мають знання, але не встигли якісно їх підкоригувати. Згодом ситуація демотивує потенційно сильніших здобувачів освіти. виправляти стан справ ніхто не намагається, хоча це порушує гуманістичний принцип освіти. Таку негативну тенденцію може виправити тільки науковий підхід у визначенні

верхньої границі об'єму матеріалу необхідного до засвоєння в межах підготовки до практичного чи семінарського заняття, а для ПМК у розкладі слід визначити вільний від інших занять день.

Наступна актуальна спонука до недоброчесності у здобуванні освіти – це її невідповідність із запитом на ринку праці [8]. Безперечно, що після усвідомлення студентом неперспективності свого навчання, він втрачає інтерес до нього і тримається в навчальному закладі тільки заради отримання диплому про вищу освіту. Такий демотивований здобувач освіти докладає якнайменше праці і зазвичай користується всіма шахрайськими схемами. Подолати цю проблему можна тільки завдяки втручання регулятора, який має право позбавляти акредитації ті спеціальності чи навчальні заклади, які випали з контексту потреб ринку праці.

Нарешті, в умовах доволі незначних державних замовлень, українські ЗВО зберігають свій економічний і освітній потенціал завдяки контрактному виду навчання. Проте в багатьох випадках це спонукає викладачів і адміністрацію проявляти певного роду терпимість до проявів недоброчесності з боку здобувача освіти, – гроші ж заплачено. Впровадження кодексу доброчесності в діяльність здобувачів освіти та викладачів безперечно матиме свій позитивний вплив на цей освітянський контингент.

У підсумку, Закон України «Про освіту», ст. 42, виводить на новий рівень проблему подолання академічної недоброчесності, але, відкинувши поверховість, слід визнати, що покращення якості освіти є комплексним і важким системним завданням. Уся відповідальність не може цілковито лягати на плечі самих здобувачів освіти. Відповідальними є також укладачі освітніх і навчальних програм, методисти, навчальні відділи університетів тощо, які здійснюють свої функції без врахування ситуації на ринку праці, фізіологічних і психологічних можливостей здобувача освіти, спричинюючи його освітню дезадаптацію. Тобто

стоїть велике завдання інтегрувати усіх учасників навчального процесу в напрямку забезпечення академічної доброчесності при здобутті вищої освіти.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту» — Редакція від 23.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 5.07.2021).

2. Ю. Гришина: як підвищити довіру до українських дипломів. Освіта UA: Блоги. 31.05.2021. URL: <https://osvita.ua/blogs/82701/> (дата звернення: 5.07.2021).

3. ЗНО в Україні (історична довідка). Євроосвіта: Центр міжнародних проєктів НДІ прикладних інформаційних технологій. URL: <http://www.euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=1128&-id=4392> (дата звернення: 5.07.2021).

4. Воронкова В. Г. Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації вищої освіти країн Європи. Гуманітарний вісник ЗДІА. 2005, 22, С. 36-49.

5. Варава І. Причини існування академічної недоброчесності студентства в сучасному освітньо-науковому просторі та шляхи її подолання. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020, 33(1), С. 273-278. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/33.215743>.

6. Максим Степанов: Це сором, коли зарплати медпрацівників дорівнюють виплатам по безробіттю. 15 грудня 2020. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/maksim-stepanov-ce-sorom-koli-zarplati-medpracivnikiv-dorivnjujut-viplatam-po-bezrobittju> (дата звернення 5.07.2021)

7. Ковальчук І., Варава А. Формування позитивного іміджу медичного працівника. Львівська обласна організація профспілка працівників охорони здоров'я. 13.05.2009р. URL: http://lviv.medprof.org.ua/lviv/novini/novini/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=21&cHash=5dab1edfe2 (дата звернення: 5.07.2021).

8. Макогон О. Великий виклик. Чому українська освіта програє на ринку праці? Економічна правда. П'ятниця, 17 січня 2020. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/01/17/655813/> (дата звернення: 5.07.2021).

*Дрозденко К. С.,
канд. техн. наук, доцент кафедри акустичних та
мультимедійних електронних систем,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

ПРОЯВИ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПЕРЕДУМОВИ ЇХ ВИНИКНЕННЯ

Останні сім років Україна впевнено рухається до свого європейського майбутнього. Процеси європейської інтеграції відбуваються в багатьох сферах нашого життя – політиці, економіці і, звичайно ж, освіті. Освіта є важливою складовою кожного з нас, вона також є показником розвитку країни. Якщо Україна хоче стати частиною європейського освітнього простору, не повинно бути значних розбіжностей в освітніх програмах, вимогах до атестаційних та дослідницьких робіт, фундаментальних академічних цінностях, підходах до проведення наукової роботи, етичних стандартах та культурі поведінки в науковому співтоваристві нашої країни та країн Євросоюзу.

Саме сукупністю етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень визначається поняття «академічна доброчесність» згідно закону України «Про освіту» [1]. Якщо говорити про порушення академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти, то найчастіше під час навчального процесу ми стикаємося з навмисним і ненавмисним плагіатом під час підготовки курсових та дипломних робіт та проектів, списуванням під час календарного, поточного або семестрового контролю, під час виконання домашніх завдань, а також купуванням робіт у третіх осіб – так званих гострайтерів (англ. – ghostwriter- автор-привид).

Згідно результатів опитування Східноукраїнського Фонду соціальних досліджень в рамках проекту «Академічна культура українського студентства:

основні чинники формування та розвитку» основними причинами поширення плагіату в освітньому середовищі, на думку студентів, є великий обсяг письмових робіт протягом навчального семестру/року; повторюваність/неактуальність тем письмових робіт / розрив між темами та сучасними / актуальними / цікавими потребами; відсутність практичного застосування результатів робіт; відсутність розуміння необхідності та мети написання письмових робіт (не профільні, не цікаві, застарілі предмети); звичні зі школи не добросовісні методи підготовки письмових робіт; нейтральне ставлення викладачів до плагіату; низький рівень професіоналізму, мотивації та зацікавленості викладачів; відсутність чітких та універсальних норм, щодо оцінки оригінальності текстів, а також її зв'язку з оцінкою письмової роботи [2].

Списування – це багаторічна студентська звичка, яку надзвичайно важко викоринити з освітнього процесу. Дана «традиція» в сучасних реаліях цифрового розвитку дещо видозмінилась. Якщо раніше здобувачі вищої освіти здебільше готували шпаргалки, «бомби» або намагалися майстерно списати з конспекту, то сьогодні списують зі смартфонів, використовують Інтернет. І тут причина, на мою думку, в тому, що студенти відчують повну безкарність. Це така собі гра в «кішки-мишки» без серйозних наслідків. Студенти розуміють, що дана практика – це прояви академічної недобросовісності, оскільки всі при зарахуванні до університету ознайомлюються з Кодексом честі, але, в свою чергу, пояснюють прояви академічного шахрайства небажанням вчити теоретичний матеріал, оскільки це нудно, нецікаво, його багато, вони по-іншому уявляли собі навчання в університеті тощо. Вражає той факт, що 76 % студентів залучені до нелегітимних практик при складанні іспиту, а 67 % систематично використовують списування [3].

Аналіз проявів академічного шахрайства в атестаційних роботах здобувачів освіти показує, що в більшості випадків ми маємо справу з ненавмисним плагіатом. Це означає, що у студентів просто відсутні поняття про правила академічної етики

при написанні наукових робіт та навички правильного цитування при роботі з літературними джерелами.

Для того, щоб зменшити кількість випадків порушення академічної доброчесності серед здобувачів освіти, потрібна спільна робота адміністративного менеджменту університету і професорсько-викладацького складу. Серед комплексу методів, які можна застосувати для досягнення поставленої мети, слід виділити ознайомлення та неодноразове нагадування студентам про моральні принципи, прийнятні правила поведінки, цінності, дотримання яких є невід'ємною частиною академічної спільноти, виховання поваги до інтелектуальних надбань, введення в навчальні плани дисциплін або проведення освітніх семінарів, в рамках яких студенти будуть ознайомлені з базовими питаннями академічної доброчесності, правилами цитувань і оформлення посилань, основами академічного письма, використання автоматизованих систем виявлення збігів та подібностей в академічних текстах, введення певних санкцій за виявлені порушення. Викладачам слід власним прикладом демонструвати здобувачам освіти культуру академічної доброчесності, та дотримання норм наукової етики. І, звичайно ж, жодні нововведення чи реформи, якими б позитивними вони не були, не приживаються миттєво, потрібен певний час і кропітка робота для їх адаптації.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про освіту».
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 06.07.2021).
2. Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку. URL: http://fond.sociology.kharkov.ua/images/docs/academ_cult/presentation.pdf (дата звернення: 06.07.2021).
3. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету.
URL: <https://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/Phinikov.pdf> (дата звернення: 06.07.2021).

*Мірошніченко С. В.,
канд. іст. наук, доцент,
доцент кафедри всесвітньої історії,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди*

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ ТА ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС НА ІСТОРИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ ХНПУ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ

Однією з умов якісних трансформацій в системі вищої освіти є впровадження нових критеріїв і механізмів навчання і викладання, які, зокрема, будуть націлені і на утвердження цінностей академічної культури серед усіх суб'єктів науково-педагогічної діяльності [1].

Однією з таких цінностей, безсумнівно, виступає академічна доброчесність. Результати досліджень різних років демонструють стійкий відсоток здобувачів і науково-педагогічних працівників, які регулярно використовують різні форми академічного плагіату [2, 3].

Тому стратегічні документи та політики в галузі забезпечення якості вищої освіти, розвитку науки та інновацій, мають передбачати перехід до відкритих та прозорих процедур забезпечення дотримання стандартів академічної доброчесності та академічної етики, який має включати моніторинг та дотримання процедур розгляду конкретних порушень.

Академічна недоброчесність – це не тільки академічний плагіат. Це і самоплагіат, і фабрикація, і використання даних та інформації, зібраних іншими особами, без зазначення авторства, підписання неправдивих експертних висновків, фальсифікація наукової звітності, отримання та представлення неправдивих актів впровадження наукових результатів. Тобто доброчесність включає не тільки процес презентації наукових результатів конкретній науковій спільноті та суспільству, а й

інші стосунки між науковцями, адміністративним керівництвом наукової системи та суспільством [4].

Взаємопідсилювальний ефект практик академічної недоброчесності виявляється на практиці як в освітньому, так і в науковому середовищі.

Тому у «Статуті» і «Стратегії розвитку ХНПУ імені Г.С. Сковороди» зазначається, що Університет зобов'язаний уживати заходів, зокрема шляхом запровадження відповідних новітніх технологій, щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності у тому числі й через затверджену політику забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності.

Серед першочергових документів, що забезпечують імплементацію цих пунктів університетського статуту, розроблений «Кодекс академічної доброчесності», який передбачає, зокрема, прийняття офіційних процедур щодо дотримання стандартів академічної доброчесності та розгляду виявлених випадків академічної недоброчесності, а також повідомлень про випадки недоброчесності від викладачів та колег, чи з зовнішніх джерел, а також створення та діяльність спеціальних органів для розробки процедур та розгляду конкретних повідомлень про недоброчесну поведінку [5, 6].

Кодекс базується на законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про авторське право та суміжні права», нормативно-правових актах Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України, Кодексі академічної доброчесності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

Управління забезпеченням дотримання академічної доброчесності в університеті здійснює проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності, який створює групу сприяння академічній доброчесності. Група

складається з гарантів освітніх та освітньо-наукових програм, директора наукової бібліотеки, керівника наукової частини, завідувача відділу аспірантури та докторантури, Голови студентського наукового товариства, представника Ради молодих учених, голови Спілки студентів і молоді.

Основними завданнями групи є: – координація дотримання академічної доброчесності; – розробка і вдосконалення нормативної та інформаційної бази Університету з питань сприяння академічній доброчесності, механізмів запобігання, виявлення та процедури розгляду випадків порушення академічної доброчесності в Університеті; популяризація дотримання академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти та працівників; – залучення здобувачів та їх об'єднань, стейкхолдерів до популяризації академічної доброчесності в Університеті.

Заходи забезпечення дотримання академічної доброчесності поділяються на інформаційні, просвітницькі та контрольні.

Інформаційні заходи забезпечення дотримання академічної доброчесності здійснюється через розміщення на офіційній сторінці Університету, його структурних підрозділів, стендах, банерах, листівках, брошурах і т. п. інформаційних, нормативних, методичних матеріалів, присвячених академічній доброчесності та попередженню академічного плагіату.

Просвітницькі заходи забезпечення дотримання академічної доброчесності здійснюється через проведення форумів, курсів, семінарів, тренінгів, колоквиумів, зібрань, нарад, програм підвищення кваліфікації і т. п. з питань присвячених академічній доброчесності та попередженню академічного плагіату.

Контрольні заходи забезпечення дотримання академічної доброчесності здійснюється через анкетування здобувачів та працівників з питань порушень академічної доброчесності і обов'язкової перевірки наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних, навчальних та науково – дослідних робіт на наявність ознак академічного плагіату.

За порушення академічної/дослідницької доброчесності у наукових, навчально-методичних роботах Комісія може призначати такі види академічної відповідальності для працівників та здобувачів: – проведення додаткової перевірки на наявність ознак академічного плагіату всіх робіт, автором яких є порушник; – відкликання з розгляду (друку) робіт, автором яких є порушник і підготовка яких була здійснена з порушенням академічної доброчесності.

До працівників Університету, які вчинили порушення академічної доброчесності, Комісія додатково може призначати такі види академічної відповідальності: позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання фінансування для проведення наукових досліджень та реалізації освітніх проєктів, стипендій, грантів тощо; – обмеження права бути керівником, рецензентом кваліфікаційних, наукових, навчально-методичних робіт, які виконуються в Університеті, строком від одного до трьох років.

З огляду на це, на історичному факультеті розроблений алгоритм запобігання порушенню основ академічної культури у навчально-науковому та виховному процесі:

- запровадження викладання дисциплін, які знайомлять здобувачів з основами дотримання академічної культури, зокрема, «Основ наукових досліджень», «Вступу до спеціальності», «Академічної доброчесності»;

- перевірка на плагіат усіх наукових наробок здобувачів, починаючи з рефератів та ІНДЗ, і завершуючи магістерською роботою, а також наукових робіт науково-педагогічних працівників, із проведенням всіх робіт через НМК факультету, Раду факультету, Раду Університету;

- перевірка на плагіат всіх учнівсько-студентських робіт, які надаються на науково-практичні конференції, які проходять на базі історичного факультету;

- перевірка усіх робіт здобувачів, які надаються на конкурси студентських наукових робіт різних рівнів;

- проведення вебінарів, гостьових лекцій, тренінгів з означених проблем;

– моніторинг ситуації щодо дотримання принципів академічної доброчесності, анкетування здобувачів та науково-педагогічних працівників.

Процес інкорпорації принципів академічної доброчесності є складним, але життєво необхідним процесом задля подальшого забезпечення принципів високої академічної культури в освітньо-науковому просторі нашої держави.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про освіту»: станом на 22 вересня 2017 р. / Верховна Рада України. Офіц. вид. К. Парлам. вид-во, 2017. 122 с.

2. Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку. [Електроний ресурс]. URL: <http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2015-07-17/2015.pdf>.

3. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К. Таксон, 2016. 234 с.

4. Академічна доброчесність: виклики сучасності / Збірник наукових есе учасників наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 1 – 13.10.2018). Варшава, 2018. С. 33-36.

5. Кодекс академічної доброчесності ХНПУ імені Г. С. Сковороди. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Piojenn/Kodeks_akadem_dobrochesnosti.pdf.

6. Положення про комісію з питань академічної доброчесності. URL: hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/polozh_komissiya_akadem_dobrochesnist.pdf.

Папуша В. В.,
*канд. психол. наук, доцент кафедри педагогіки , психології та корекційної освіти,
Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти*

ЩО ТАКЕ АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ?

Академічна доброчесність – це підґрунтя існування суб'єктивної науки в Україні. Запорука її плавного розвитку та впевненого поступу в умовах глобалізації.

Ст. 42 Закону України «Про освіту» визначає академічну доброчесність як «Сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» (п. 1), і окремо прописує вимоги з дотримання академічної доброчесності для (науково-) педагогічних працівників, науковців (п. 2) і здобувачів освіти (п. 3) [1].

Відповідно до Бухарестської декларації етичних цінностей і принципів вищої освіти в Європі кожен член академічної та освітньої спільноти повинен прагнути до чесності і лише потім поширювати це прагнення на інших учасників освітнього та наукового процесу, послідовно утримуючись від брехні, шахрайства, крадіжок та інших форм нечесної поведінки, що викривляють парадигму освіти і науки [2].

Найперше, це стосується надання освітянських послуг у закладах освіти, які покликані допомагати молоді здобути професію своєї мрії і стати фахівцями, що будуть конкурентно-спроможними на ринку праці в сучасних реаліях. Саме від вмотивованої молоді залежить майбутнє країни та її благополуччя. Але ЗВО не завжди можуть зробити із своїх студентів дійсно професіоналів своєї справи, яку вони обрали. На жаль, частина студентства мотивована на формальні атрибуції вищої освіти (оцінка/бали, стипендія, диплом тощо), а не на розвиток вмінь і навичок.

Випадки порушення академічної доброчесності трапляються доволі часто. Починається це ще у закладах загальної середньої освіти. З деяких предметів відмінників класні керівники «стимулюють» давати списувати, щоб це покращувало успішність класу. І, зрештою, це нівелює потребу у навчанні учнів, які не планували здавати ці предмети під час вступу до коледжу чи університету. Батьки окремих здобувачів освіти просять класного керівника, щоб їхніх дітей саджали з відмінниками за одну парту, сподіваючись, що таким чином їхні чада будуть підтягнуті у навчанні. а насправді це знову стимулює списування і заважає ініціативним учням навчатися. Ця проблема потребує ґрунтовного вирішення. Надалі в закладах вищої освіти викладачі зустрічають студентів, значна частина яких не має чіткої професійної орієнтації, розуміння/нерозуміння принципів академічної доброчесності та, найголовніше, того, яка поведінка буде вважатись порушенням академічної доброчесності.

Можливо, впровадження принципів академічної доброчесності варто починати зі шкільної лави, що у подальшому буде стимулювати підготовку фахівців високого рівня, виховання еліти країни з чіткою громадянською позицією, з усвідомленим моральним вибором?

«Академічна доброчесність» є категорією нормативною, прописаною у вітчизняному законодавстві й міжнародному праві, з усіма наслідками правового характеру. Ст. 42 Закону України «Про освіту» передбачає, що «Види академічної відповідальності... учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються спеціальними законами та/або внутрішніми положеннями закладу освіти, що мають бути затверджені (погоджені) основним колегіальним органом управління закладу освіти та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності» (п. 7) [1].

Проте, створення нормативної бази й посилення відповідальність за порушення академічної доброчесності – це лише півсправи. Не менш важливим є

формування освітянської спільноти, що не буде толерувати порушення академічної доброчесності.

Академічна доброчесність це не просто те, що повинно існувати на законодавчому рівні, але й те, що потрібно опрацьовувати і дотримуватися. Для її формування потрібна цілеспрямована робота і керівництва, і всіх педагогів освітнього закладу.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII зі змінами.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19> (дата звернення: 12.07.2021).
2. Бухарестская Декларация этических ценностей и принципов высшего образования в Европе. ЮНЕСКО-СЕПЕС [Электронный ресурс].
URL: <http://docplayer.ru/36182114-Buharestskaya-deklaraciya-eticheskikh-cennostey-i-principov-vysshego-obrazovaniya-v-evrope.html>.
3. Методичні рекомендації щодо забезпечення академічної доброчесності в закладах загальної середньої та позашкільної освіти / Авторський колектив, за ред. І. Ю. Поліщук. Київ: Виконавчий орган Київської міської ради (Київська міська державна адміністрація) Департамент освіти і науки, КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді». 2021. 46 с.
4. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. [Електронний ресурс].
URL: https://msu.edu.ua/library/wp-content/uploads/2019/11/methods_2019-final.pdf.

Прокопенко Б. Б.,
*канд. мед. наук, доцент кафедри анестезіології та інтенсивної терапії,
Донецький національний медичний університет МОЗ України (м.Лиман)*

ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ У СТУДЕНТІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ЗАПОРУКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Здобувачі освіти в Україні, як і в інших європейських країнах, на законодавчому рівні зобов'язані керуватися принципами академічної доброчесності при навчанні.

Дотримання чесності є однією з п'яти складових академічної доброчесності у визначенні Міжнародного центру академічної доброчесності [1, с.16]. В той же час засновник Центру академічної доброчесності професор Дональд МакКейб із Ратгерського університету виявив, що більше, ніж 75 % студентів коледжів під час навчання принаймні раз вдаються до обману [1, с.8]. Результати, отримані проектом «Студенти: хто є хто?» (Who's Who Among High School Students), також визивають занепокоєння: 80 % сумлінних студентів із високим рівнем успішності також списували. Крім того, саме ці блискучі студенти зазначили, що списування – звичайна справа, а більше половини опитуваних взагалі не вважали списування порушенням правил [1, с.8]. Освітня служба тестування (ETS) зазначає, що нові технології також спростили можливості обману. Так один із веб-сайтів, що пропонують безкоштовні курсові студентам, зібрав 80 000 відвідувань лише за один день [1, с.9].

Від знань, отриманих випускником медичного вузу, залежить не тільки його подальше життя та місце у суспільстві, але дуже часто здоров'я та життя численних пацієнтів. Закон України «Про освіту» за порушення академічної доброчесності здобувачем освіти передбачає притягнення здобувача до академічної

відповідальності від повторного проходження оцінювання та проходження відповідного освітнього компонента до відрахування із закладу освіти [2, ст.42, п.6]. Слід зауважити, що дистанційне навчання студентів в зв'язку з пандемією COVID-19 ускладнило об'єктивну оцінку знань здобувачів освіти.

З іншого боку, одним з найважливіших факторів успішного навчання та академічної доброчесності є мотивація студента. Згідно з Т. В. Фініковим, 67 % студентів вступають до українських вищих навчальних закладів без домінуючої мотивації на отримання професійних знань та порушують академічну доброчесність (76 % від усіх, що навчаються, залучені до нелегітимних колективних практик при складанні іспитів, 67 % систематично використовують списування) [3, с.22].

На мою думку, в цій ситуації потрібно всіляко підвищувати мотивацію студента для отримання нових знань та практичних навичок. На кожному занятті на клінічній кафедрі студент повинен чітко знати, в якому випадку він може використовувати отримані знання та практичні навички, які можливі наслідки від прогалин в знанні теми у нього можуть виникнути після початку лікарської діяльності.

Так само знання необхідно поглиблювати на позааудиторних формах навчання, таких як студентський науковий гурток, тренінги, науково-практичні конференції та інші, що можливо тільки при достатній мотивації студента.

На кафедрі анестезіології та інтенсивної терапії проводяться студентські наукові гуртки з 2 дисциплін: анестезіології та інтенсивної терапії, медицини невідкладних станів. Наряду з набуттям навичок науково-дослідної роботи багато часу приділяється для набуття та застосування знань у практичній діяльності.

Студенти поглиблюють знання з дисципліни підготовкою доповідей по актуальним темам з спеціальності, відпрацьовують конкретні практичні навички на

манекенах, виконують дослідницькі роботи. Кожного року проводяться олімпіади з дисциплін, що вивчаються, де студенти змагаються як у теоретичних знаннях, так і практичних навичках. Команда ДНМУ, яку підготували співробітники кафедри, неодноразово ставала переможцем або займала призові місця на змаганнях з медицини невідкладних станів в Україні з участю європейських команд (Всеукраїнська олімпіада з симуляційної медицини з міжнародною участю «TernopilSimOlymp – 2019», Закарпатські медичні ралі – літній чемпіонат бригад екстреної та невідкладної медичної допомоги 2019 року у м. Ужгород, V ювілейний Міжнародний зимовий чемпіонат бригад екстреної медичної допомоги «Кременецьке медичне ралі – 2020» та багато інших). Студент, який володіє теоретичними знаннями та практичними навичками по клінічній дисципліні, завжди буде дотримуватися принципів академічної доброчесності, він не має потреби у списуванні або інших недоброчесних діях.

Таким чином, підвищення мотивації до навчання студентів вищого навчального медичного закладу є запорукою академічної доброчесності та покращення результатів навчання.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Фундаментальні цінності академічної доброчесності. Переклад з англійської. Перекладено за виданням «The Fundamental Values of Academic Integrity», видання друге. Міжнародний центр академічної доброчесності. Ред. Тедді Фішман. Університет Клемсон. 1999. 174 с.

2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. [Електроний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

3. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ; Таксон, 2016. 234 с.

*Солошенко Ю. І.,
канд. мед. наук, асистент кафедри дитячої терапевтичної стоматології
з профілактикою стоматологічних захворювань,
Полтавський державний медичний університет*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ

Необхідною умовою успішного розвитку вищої освіти в Україні, зокрема у підготовці майбутніх лікарів-стоматологів, є впровадження принципів академічної доброчесності у навчальному процесі та науковій діяльності як здобувачів вищої освіти, так і викладачів вищого навчального закладу. Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження творчої діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та творчих досягнень [1].

На законодавчому рівні України визначено, що дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає: посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти; об'єктивне оцінювання результатів навчання [1]. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей,

розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації [1]. Треба зазначити, що порушенням академічної доброчесності вважається: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання [1].

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства, без належного оформлення посилань [2].

Проблема академічної доброчесності, в умовах сучасного суспільства, є дуже важливою. Стрімкий розвиток технологій, інформатизація суспільства полегшують процес використання продуктів інтелектуальної власності. З одного боку, це дає можливість широко вивчати доступну інформацію, а з іншого – видавати чужі напрацювання (роботи чи ідеї) за власні, включати їх частини у свої роботи без оформлення належним чином цитувань.

Тому набуває важливого значення створення, удосконалення та впровадження системи заходів для боротьби з академічною недоброчесністю. В Полтавському державному медичному університеті вступив в дію «Кодекс академічної доброчесності» (2019 рік), який є основою діяльності як студентів, так і викладачів. Цей документ створений на основі законів, що передбачають дотримання основних принципів отримання вищої освіти в правовій державі. В ПДМУ друкуються наукові роботи викладачів і студентів, підручники та інші видання перевіряються на плагіат, що дає можливість попередити цей прояв недоброчесності.

Академічної доброчесності повинні притримуватися викладачі та своїм прикладом спонукати до цього студентів. Працюючи із здобувачами вищої освіти, ми постійно стикаємося із проявами плагіату з їх боку, а саме -списуванням. Більшість студентів не бажають самостійно працювати над написанням академічної історії хвороби пацієнта, яка потребує знань з предмету, логічного мислення і звичайно, часу. Тому, змінити підходи учасників освітнього процесу до результатів своєї роботи можливо тільки з настанням неминучої відповідальності за порушення академічної доброчесності.

Отже, дотримання принципів академічної доброчесності буде сприяти як високому рівню якості освітнього процесу, так і формуванню у студентів поваги до результатів праці інших людей, відповідальності за власні вчинки.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про освіту». Стаття 42 «Академічна доброчесність». [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3/print>.
2. Академічна доброчесність. [Електронний ресурс]. URL: http://www.htek.km.ua/akadem_dobrochesnist.

*Трегуб М. І.,
доктор техн. наук, доцент,
Білоцерківський Національний аграрний університет*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Значення термінів: Слово добродієність двокореневе, яке поєднує в собі дві важливі філософські категорії – добро і дієність. Ці категорії досліджували не лише окремі відомі філософи давнини, але й цілі філософські школи. Відомо, що добро відчують не лише люди, але й тварини, наприклад стадні та свійські. Причому розуміння добра у кожного різне, однак спільними ознаками є задоволення біологічних потреб та позитивних емоцій для тварин, а для людей ще й багато інших особистісних та суспільних форм добра. Добро для одних, може бути злом для інших, наприклад, розуміння добра кримінальним злочинцем і законотрухняним громадянином різне. Тема добра і зла також є центральною релігійною ідеєю. Друге слово дієність має в основному соціальний характер, бо передбачає наявність соціального оцінювання факту дієності. Найповнішої дієності вимагають від прихожанина на церковній сповіді. Дієність не завжди поєднується з добром для суспільства, наприклад у кримінальному світі. Більш відомими близькими категоріями буття є правда та істина. Ці головні категорії розуміння матеріального і духовного світу людини одночасно також близькі, але різні. Тому словотворення академічна добродієність може бути замінена і словосполученням академічна правдивість. Перше слово академічна більш детерміноване і окреслює сферу наукової та навчальної діяльності людей. Правдивість у науковій діяльності особливо важлива, оскільки наука спрямована на отримання нових знань, які рухають науково-технічний прогрес і забезпечують постійний розвиток людського суспільства. Йде постійна боротьба за пріоритети на відкриття та винаходи. Раніше це були усні формулювання та письмові праці відомих вчених, а з кінця 17 століття почали видавати патенти. Саме в техніці виникла потреба юридично оформляти патенти, бо це надавало право видавати дозволи і мати прибуток за результати

наукової роботи. Однак сьогодні, коли є всесвітня інформаційна мережа INTERNET, почастишали випадки викрадення технічної інформації на стадії створення її в процесі конкурентної боротьби найбільших світових виробників. В даному випадку авторське право потребує більшого міжнародного правового захисту.

В освітній галузі добросовісність передбачає правдиве виконання навчальних завдань та написання самостійних кваліфікаційних робіт, які адекватно відображають здобутий освітній рівень. Особливе місце мають кваліфікаційні роботи на здобуття магістерського та наукового рівнів – кандидатські та докторські дисертації, де підвищені вимоги до авторського оформлення результатів власних досліджень та їх формулювань. Безперервно йде боротьба з таким ганебним явищем недобросовісності, як плагіат, бо науковий ступінь хочуть отримати за чужими результатами, що є крадіжкою за своєю сутністю.

Між освітньою та науковою діяльністю і виробництвом та конкуренцією за ринки є причинно-наслідковий зв'язок. Тут слід розглянути також відоме словосполучення коло добросовісності. Так в основі суспільних стосунків провідних країн ЄС найбільше цінується чесність та довіра між партнерами. Причому довіра є похідною чесності. Найбільш брендові виробники здобувають свій імідж високою якістю товарів та всебічним задоволенням вимог споживачів. Тобто до працівників фірм є підвищена вимога до їх кваліфікації та чесності в роботі. Тому коло добросовісності передбачає добросовісність під час їх навчання, освоєння сучасних знарядь та в процесі роботи і постійного підвищення кваліфікації. Якщо був допущений обман в процесі навчання, то цей недолік буде виявлений у подальшій роботі, що знайде негативну оцінку керівництва фірми.

Після навчання люди працюють у різних сферах діяльності суспільства: на виробництві, в політиці, індустрії обслуговування, медицині та інших галузях. Тому в майбутньому буде різна ціна академічної недобросовісності в цих різних сферах суспільного життя. Якщо прогалини у навчанні майбутнього медика важать здоров'я та життя однієї або кількох людей, то недобросовісність відомого політика

може викликати численні воєнні жертви. Це може бути не обов'язково прорахунок через недолік кваліфікації, але й результатом злого наміру. Сьогодні ми є свідками результатів неправдивості подання історичних фактів нашого минулого з метою маніпуляції нашою свідомістю. Одним із проявів політичної недоброчесності є закритість у Росії доступу до архівів колишнього СРСР для вивчення та оцінки історичних подій. Натомість населення виховують на неправдивих оцінках історичних подій з метою виправдання репресивних дій колишньої та сучасної влади. Таким чином ми бачимо ще один тип академічної недоброчесності, яка закладена в неправдивих підручниках та публікаціях свідомих фальсифікаторів та прислужників влади. В такому випадку весь освітній процес має недоброчесність, сплановану державним апаратом. Тобто про категорію доброчесності можна говорити лише у вільному суспільстві, де кожна людина має право і можливість отримати достовірну інформацію. В іншому випадку неправдивість охоплює усі сфери життя суспільства. Така практика була в колишньому СРСР та продовжується в сучасній Росії та інших країнах, коли навіть першість відомих технічних винаходів бездоказово приписували своїм співвітчизникам.

В освітньому процесі різна мотивація і зміст доброчесності є у студента і викладача. Вважається, що студент хоче отримати базові професійні знання та набуті вміння знаходити сучасні достовірні джерела інформації. Науково-педагогічний працівник університету на заняттях оцінює початковий рівень знань і вмінь студента та обирає кращі методи передачі йому своїх знань та вмінь одночасно з освоєнням нових наукових фактів. Академічна доброчесність студента загалом полягає у виконанні навчальних завдань і зрозумілій комунікації з викладачем та іншими студентами. Важливим моментом є самооцінка знань, яка дозволяє самому студенту визначити подальші завдання по вивченню теми. Тобто необхідна чесність перед собою, чесність перед колегами студентами і чесність перед викладачем. Саме з останнім найчастіше виникають проблеми, коли бажання студента отримати вищу оцінку за відсутності відповідного рівня знань провокує його на різні форми обману викладача. Брак часу на контрольні заходи призводить

часто до неточності оцінки знань студента. З іншого боку обсяг завдань для студента може бути більшим, ніж він реально може засвоїти за відведений час зі своїм рівнем базових знань. Тут є відповідальність викладача за точну оцінку можливостей студента і ознайомлення його з найкращими методами оволодіння даного матеріалу. Отже для викладача академічна доброчесність полягає не лише в самостійній розробці гарних робочих програм та навчальних комплексів і застосування нових технічних засобів навчання, але й у педагогічній майстерності для підтримання зацікавленості студента до здобуття необхідного рівня знань. Від науково-педагогічного працівника університету академічна доброчесність вимагає постійного навчання та підвищення професійної, наукової та педагогічної кваліфікації. Дуже важливо бути інформованим про вищі світові досягнення в профільній галузі та прогнозований технічний рівень у майбутньому, що вимагає не лише роботи в науковій лабораторії, але й активній участі в фахових наукових конференціях. Не даремно в основі рейтингу провідних вузів світу є число працюючих у них лауреатів Нобелівської премії. Таким чином академічна доброчесність має не лише спрощений зміст, що не допускає плагіату, хабарництва та грубої фальсифікації реального рівня знань за виданим документом про освіту, але й передбачає безперервний контрольований процес отримання нових знань всіма учасниками освітнього та наукового процесів. Головним критерієм роботи вузу є підтверджений на виробництві масовий фаховий рівень його випускників в конкурентному середовищі. Існують також специфічні грані академічної доброчесності в таких важливих галузях науки і техніки як енергетика, зокрема електроенергетика, де нові наукові досягнення зустрічають пряму і приховану протидію нафто і газовидобувних монополістів, що не бажають втрачати своїх глобальних надприбутків. Проте перспективний напрям зеленої та декарбонізованої електроенергетики здобуває все більшу підтримку в світі.

Фурман О. Ф.,
*канд. філол. наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Хортицька національна академія*

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЦІННОСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

У ХХІ сторіччя Україна вступила з усвідомленням необхідності корінних змін в освіті, адже від того, хто і як буде нас у подальшому навчати, лікувати, виробляти технологічні продукти, якою буде свідомість нації, буде залежити наше майбутнє. Натомість ми спостерігаємо недотримання академічних стандартів, вироблених людством упродовж усього його існування, що спричинило низку проблем в освіті, у тому числі й низку її якість. Почасти трапляється, що після закінчення університету здобувач освіти не має базових фахових знань, а псевдонауковець не навчений проводити дослідження, не вміє аналізувати, узагальнювати, а значить має низький інтелектуальний розвиток, знецінені моральні принципи.

Проблема здобуття якісних академічних знань зумовлена насамперед відхиленням від основних, життєво важливих етичних цінностей людини – чесності, довіри, справедливості, поваги, відповідальності та відваги. Дотримання цих фундаментальних чеснот в освіті Міжнародний центр академічної доброчесності визначає як академічну доброчесність [1, с. 16]. Зазначені етичні стандарти зумовлюють здобуття ґрунтовних знань, покращують якість усіх аспектів навчання, змінюють наше суспільство. «Академічна доброчесність є способом змінити цей світ. Але спочатку змініть університет, а вже потім – світ», – зазначає Юнгсуп Кім, учасник Конференції Міжнародного центру академічної доброчесності [1, с. 17].

Суспільство розвинулося технологічно й інформаційно, що призвело до нових духовних викликів у житті людини. Так, в освіті постав вибір – працювати чесно чи скористатися ресурсами, які легко доступні в інформаційному просторі. Невмотивовані особистості здебільшого роблять вибір на користь другого нечесного шляху.

Чесність – це основа академічної доброчесності, на її основі розвивається взаємна повага, довіра, відповідальність, формується академічна свобода. Водночас академічна доброчесність – лише складова чесності як моральної якості людини. За умови дотримання зазначених етичних правил навчальна діяльність здобувача освіти доброчесна, повністю самостійна, що є основою для формування ключових та предметних компетентностей. За таких моральних норм починають працювати природні процеси відбору – кращі стають елітою народу, у подальшому формується висока академічна культура суспільства, яке розвивається інтелектуально, мислить активно й креативно. Підтверджує висловлену думку народна мудрість: «Що посієш – те й пожнеш».

Здобувачі освіти та їхні батьки чекають від науково-педагогічних працівників чесного, неупередженого, прозорого оцінювання, справедливого ставлення, якісного подання матеріалу, поцінювання їх як особистостей та їхніх здобутків – високої академічної культури. Натомість викладач прагне працювати зі студентом, який не списує, не шахраює, не обманує.

На перший погляд, учитися, проводити дослідницьку діяльність, обходячи правила доброчесності, легше, простіше. Але через певний відрізок часу недобродіяльник починає розуміти, що втрачений час, кошти, репутація, яких не повернеш. Випускник вищого навчального закладу не може повною мірою себе реалізувати, може стати на злочинний шлях, депресує, втрачає довіру до академічних інституцій, емігрує, мріє про іншу, доброчесну, освіту для своїх дітей за кордоном. Країна втрачає інтелектуальний потенціал, духовно занепадає. «Прийде й на пса мороз», – застерігає нас українське прислів'я.

Вихід із цієї ситуації один – доброчесна освіта. Погоджуємося з думкою, що для її реалізації в усіх учасників академічного процесу повинна бути розвинена відвага – приймати рішення власноруч писати-досліджувати, «діяти згідно з власними цінностями всупереч страху» [1, с. 28]. У ситуації нашої країни – це протистояти владній системі, представники якої самі порушують академічні принципи, сміливо відстоювати справедливість.

Кодекси честі навчальних закладів, у яких прописані етичні стандарти та шляхи покарання за недобродіяння, – це духовний і практичний інструмент протидії негідним проявам в освіті, який здатний посилити мотивацію добродісного навчання, вплинути на свідомість людини. Однак важливо, на нашу думку, не тільки пропагувати, а й реально втілювати положення кодексів у життя. На жаль, у нашому незрілому суспільстві, де брехня, крадіжка, лицемірство є частими проявами порушення етичних соціальних норм, формувати академічну добродісність Кодексами честі лише через засвоєння моральних норм не можливо. Дотримання академічних правил повинно регулюватися законом через визначені способи покарання за порушення. Науково-викладацький склад та адміністрація навчального закладу мають неухильно дотримуватися принципів академічної добродісності, бути взірцями гідної поведінки, вчасно реагувати на прояви нечесності, бути не байдужими й відповідати за якість знань.

Таким чином, фундаментом академічної добродісності є дотримання етичних цінностей. Вони є тим наріжним каменем, на якому в усі часи базується вся система добродісності в освіті. Чесний суспільний діалог про те, якою повинна бути освіта, на яких моральних принципах вона має бути побудована, які моральні норми порушуються в ній, край необхідний українській спільноті. Такі чесноти повинні бути прописаними в Кодексах честі навчальних закладів України. Важливо навчати здобувачів освіти практично впроваджувати такі цінності в життя, починаючи із себе. Для цього вчити студентів проводити дослідження, працювати із джерелами, літературою, оформлювати письмово результати дослідження тощо. Потрібно увести до навчальних планів усіх спеціальностей дисципліну, яка б навчила студентів академічному письму, чи інтегрувати окремі теми до інших навчальних предметів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Фундаментальні цінності академічної добродісності. Перекладено за виданням «The Fundamental Values of Academic Integrity» / Міжнародний центр академічної добродісності, за ред. Тедді Фішман. Університет Клемсон, 1999.

*Шарандак П. В.,
доктор вет. наук, доцент
ТОВ Укрветпромстач*

ПРИЧИНИ ІГНОРУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ УКРАЇНСЬКОЮ НАУКОВОЮ СПІЛЬНОТОЮ

Глибокі трансформації системи вищої освіти України є результатом впливу різноманітних факторів. Процес створення суспільства знань надає сфері вищої освіти визначальну роль у формуванні майбутніх соціальних та професійних еліт, робить її відповідальною за інтерпретацію, розповсюдження та використання нових знань.

Найбільший тягар відповідальності в створенні наукової академічної еліти надається вищій школі, особливо в умовах надання їй нової форми самоорганізації, автономності та соціальних ролей [1]. Проте разом з тим академічні заклади не завжди справляються з функцією фільтрування знань під впливом зовнішніх чинників, що опосередковано впливають на галузі освіти та науки.

Після повалення комуністичного режиму в 1991 році нові держави Європи були вимушені створювати свої освітньо-наукові структури, що були б підпорядковані національним інтересам країн СНД та Балтії. Поряд з цим гостро повсталала проблема достатнього фінансування та доцільності отриманих знань. З поваленням «залізної завіси» багато вчених, що не могли знайти себе на теренах колишньої імперії отримали запрошення від науково-дослідних установ Заходу.

За даними сайту gazeta.ua у статті Кріс Даннетт в період 1998–2012 років з України виїхали більше тисячі аспірантів і 200 кандидатів наук [2]. Та кількість вчених, що залишилась змогла продовжити свої наукові школи, проте кількість «не добросесних вчених» лише зростає. Більшість номенклатурних працівників академій, керівництво навчальних, наукових закладів, лабораторій, виробничих об'єднань отримали вагомий ресурс для одержання таких необхідних для них

вчених ступенів та звань. Фактично з появою цього явища на верхніх щаблях воно опустилося нижче до рівня завідувачів кафедру, відділів, тощо.

Враховуючи монополізацію в деяких спеціалізація наук при захисті дисертацій відбуваються імітація цього процесу по раніше спланованому сценарію. Саме так і з'явилась значна кількість кандидатів та докторів наук при владі, для яких такі «погони» дають додаткові плюси у вигляді посад та матеріального забезпечення.

Разом з цим «монополізація» в галузі освіти та науки призводить до їх занепаду, вторинності та обмеженості застосування отриманого продукту. Виникає парадоксальна ситуація, коли метою наукових досліджень є не досягнення істини, а підведення власних тез до позиції Вченої ради, керівника та інших посадових осіб, що знаходяться вище за тебе. Звичайно, що науково-освітня діяльність є одним із видів політичного впливу на суспільство, проте відомо, що відсутність різних точок зору з одного питання призводить до виникнення диктатури. До чого призводять ці явища нам відомо з історії. Такий період розвитку людства, як Ренесанс є нічим іншим як поверненням до надбання епохи Давнього Риму та Греції для європейських країн.

Історичні явища в українській науці призвели до появи цілої низки псевдонаукових знань, що не мають установлених догм та оснований переважно на гіпотезах або є перекладом іноземних назв. Пояснюється це передусім «модою» на іноземні назви в представників українського «пострадянського» суспільства. Виникає парадокс, коли назва наукової дисципліни включає в себе як англійську так грецьку назву. В якості прикладу можна привести наступні галузі знань: годівля, дієтологія, фізіологія харчування, нутриціологія.

Що стосується наукової спільноти в конкретній галузі знань та детальніше спеціальності відбувається концентрування в сфері прийняття рішень у невеликої кількості людей з ігнорування іншої наукової думки з ігноруванням принципів академічної доброчесності. Найбільше це явище виражене в друкованих працях,

коли присутні посилання на наукові роботи іноземних вчених та/або вітчизняних які збігаються з думкою автора. Тобто відсутнє поняття альтернативної точки зору.

Поняття колективної переважаючої колективної точки зору особливо виражене при захисті дисертаційних робіт. Саме внаслідок монополізації наукових знань спостерігаємо наявність групових публікацій вчених «за інтересами».

Складається враження що така група займається конкретною проблемою, але істотних наукових знань в цій області не спостерігається. Іншим негативним аспектом концентрації «центру прийняття рішень» в одній точці є вимушені зміни в постановці наукової проблеми у «конкурентів», які вимушені змінювати спеціальність, галузь знань для досягнення мети – успішного захисту дисертацій.

За вимогою Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556-VII з'являється такий термін, як «академічна доброчесність». Даний термін передбачає поєднання порушення пов'язані з науковою, освітньою та професійною діяльністю науково-педагогічних працівників. На нашу думку поєднання різних сфер діяльності академічних працівників має покращити стан фундаменту розвитку суспільства та дасть можливість більш інтенсивніше інтегруватися до міжнародного наукового товариства в якості окремої самодостатньої одиниці.

Висновок. Причиною поширення академічної недоброчесності серед науково-педагогічної спільноти є монополізація у прийнятті рішень.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.

2. Газета по-українськи. [Електронний ресурс]. URL: https://gazeta.ua/articles/dunnett/_vidtik-mizkiv-z-ukrayini-mozhe-prinesti-yij-nespodivani-bonusi/625184.

Шуть Т. О.,
*доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти
та мистецьких дисциплін,
Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди*

ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ХОРОВОГО КЛАСУ

Однією з найактуальніших проблем сучасного суспільства у мінливих соціальних і економічних умовах стає формування особистості, здатної активно впливати на існуючу дійсність, змінюючи її на краще на засадах прозорості і доброчесності. Значну роль у розвитку такої особистості –творчої, активної, соціально адаптованої, порядної, високоосвіченої, професійно орієнтованої – безсумнівно, відіграє освітнє середовище.

Мистецька освіта закладає ґрунт для інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, кар'єрного зростання, економічного добробуту, є запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та правової людино центричної держави. Основним цільовим орієнтиром сучасної освіти є всебічний розвиток людини як творчої особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.

Говорячи про мистецьку освіту, слід пам'ятати, що результатом творчості може бути як створення об'єктивно нового, того, чого дійсно ще не існувало в досвіді людства, так і суб'єктивно нового – того, що є новим і оригінальним для

конкретної людини. Так, здобувач освіти – майбутній митець у процесі навчання проходить через етап творчої діяльності, що передбачає суб'єктивну новизну досягнутого результату. Разом з цим, підкреслимо, що від звичайного репродукування творчість здобувачів освіти завжди відрізняє орієнтованість такої діяльності на дотримання принципів академічної доброчесності, таких, як: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації [1]. При цьому, саме викладачу важливо спрямувати пошук здобувача освіти шляхом доброчесного та ретельного пошуку нового знання, пояснити шкоду академічного плагіату, недопустимість фабрикації, фальсифікації, списування, обману, хабарництва [1].

Можемо стверджувати, що особливе місце в становленні творчої особистості майбутнього педагога-музиканта, має посідати навчання хорового мистецтва, заняття в хоровому класі. Хоровий спів – мистецтво унікальних можливостей як виконавських, так і освітніх. Результатом залучення студента до хорового співу є потужний розвиток творчої особистості. Сучасний хоровий колектив дає можливість здобувачам освіти не лише набути вокально-хорових умінь, а і дає змогу напрацювати організаційні, менеджерські, комунікативні вміння.

Разом з цим, відзначимо, що сьогодні стрімка професіоналізація та зменшення вимог до рівня академічності репертуару та манери виконання музичних творів в організації роботи хорового класу, можуть сприяти поширенню випадків академічної недоброчесності. Так, з власного досвіду зазначимо, що під час роботи хорового класу в процесі організації самостійної роботи студентам пропонувалося виконання творчого завдання – запис однохвилинного відеоролику «Я у світі музики», де вони мали відтворити власний досвід знайомства зі світом музики, донести важливість музики у їхньому житті, розкрити своє ставлення до музики.

Виходячи з того, що здобувачі освіти мали описувати власні думки та відчуття, плагіат та списування були виключені самим змістом завдання. Однак, отримавши результати цього творчого завдання, ми виявили, що з 22 робіт повністю оригінальними були лише дві; троє студенток зачитали на відео повністю однаковий текст; у тексті шістьох – співпадала мінімум одна фраза. Решта – хоча і надали відмінні одне від одного завдання, але також користувалися недоброчесними шляхами їх створення, що виявилось при перевірці підготовленого ними тексту на наявність академічного плагіату.

Таке недоброчесне ставлення здобувачів освіти до власного творчого самовираження викликає тим більший подив, адже завдання було дуже простим, за зрозумілою кожному темою, у цікавій для молоді формі, яка не стримує рух фантазії і творчість. Для виявлення причин такої ситуації нами було проведено розгорнуте опитування серед 22 студентів і 5 викладачів закладу освіти з метою встановлення рівня знань учасників освітнього процесу про академічну доброчесність й розуміння шляхів її дотримання в умовах хорového класу. Результати опитування показали, що викладачі та значна кількість здобувачів освіти мають певні загальні уявлення про те, що таке академічна доброчесність та у цілому налаштовані на її дотримання. Проте, деякі відповіді свідчать про недостатню ґрунтовність цих знань та низьку ціннісну налаштованість деяких студентів щодо реального їх дотримання. Тож викладачам потрібно стимулювати студентів до музичної творчості, разом з цим створюючи умови для поширення принципів академічної доброчесності. Адже для набуття музично-педагогічних компетенцій потрібен творчий розвиток особистості й недопустимим є гальмування такого розвитку через збереження в освітньому процесі різних форм академічної недоброчесності.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

*Юр'єва К. А.,
д-р пед. наук, професор кафедри теорії і технологій
дошкільної освіти та мистецьких дисциплін,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди*

АКАДЕМІЧНА (НЕ)ДОБРОЧЕСНІСТЬ, АБО СПОКУСИ ЦИФРОВОГО СВІТУ

Актуальність проблеми академічної доброчесності навряд чи потребує чергового обґрунтування. Достатньо назвати нормативні документи, в яких на теоретико-методологічному та нормативно-правовому рівні порушуються питання академічної доброчесності: її суті, ролі, принципів дотримання, шляхів забезпечення, видів порушень тощо: Закон України «Про освіту» [6], статтею 42 якого вперше на законодавчому рівні унормовано визначення самого поняття; Національна рамка кваліфікацій [5], восьмий рівень якої передбачає наявність в особи академічної та професійної доброчесності; «Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [3], де п'ятим критерієм обрано, з-поміж іншого, академічну доброчесність, та інші.

Про практичну значущість академічної доброчесності свідчить той факт, що Українсько-польська фундація «Інститут Міжнародної Академічної і Наукової Співпраці» (IIASC), починаючи з весни 2018 року, провела вже 20 стажувань та тему «Академічна доброчесність: виклики сучасності», популярність яких серед науково-педагогічної спільноти є стабільно високою. Мені важко судити про мотивацію учасників попередніх стажувань (як свідчить практика, через суворі Ліцензійні умови, процедури рейтингування науково-педагогічних працівників тощо вона може бути дуже різною), але «моя» група, яка проходила стажування з 07.06 до 18.07.2021 р., явно була добре підготовленою і налаштованою на серйозну роботу.

Багаторічне виконання функцій відповідального секретаря редколегії збірника наукових праць з педагогічних наук «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи» [2] переконало мене, що так само і з тих самих причин різною буває і мотивація авторів, які надсилають статті до редакцій фахових наукових видань.

Колега з видання «Лінгвістичні дослідження», шановна О. Халіман, висвітлюючи впровадження принципів академічної доброчесності у фахових збірниках ХНПУ імені Г. С. Сковороди, розкрила процедуру централізованої перевірки статей на оригінальність [7]. Але в усталеній практиці збірника «Засоби...» я як відповідальний секретар редколегії здійснюю первинну перевірку статей, зокрема на оригінальність, найчастіше без застосування програмних засобів. Мушу визнати, що останнім часом випадки різноманітних порушень академічної доброчесності почастишали. І тут я не маю на увазі мимовільні порушення через недосконале знання правил оформлення цитування. Ідеться про свідомий плагіат.

Три таких кричущих випадки трапилися упродовж 2020/2021 навч. року. Двічі це були майже суцільні копії без зазначення справжнього авторства. До того ж «автори» навіть не напружувалися, аби дібрати фрагменти чужих текстів, які повністю відповідають проблематиці статті. Тобто фактично статті мали вигляд печворку – різнорідних строкатих клаптиків тексту, механічно зібраних під одним заголовком. Тут не було потреби вдаватися до антиплагіатних програм, досить було елементарного пошуку за фрагментами тексту в Google.

Показово, що обидві статті приходили не з поштової скриньки автора. Маю підстави для висновку, що тут працювали так звані «персональні консультанти» з нелегальних чи напівлегальних фірмочок, що як гриби після дощу вирости для задоволення попиту не дуже кваліфікованих викладачів на публікації у фахових виданнях або навіть у журналах, що індексуються наукометричними базами Scopus

та WoS. Прикладом є компанія «Наукові публікації ua.publ.science», яка за чималеньку платню обіцяє підготувати «під ключ» статтю та забезпечити її індексацію [4]. У первинному опитувальнику, який радять заповнити перед оформленням замовлення, є навіть запитання, чи маєте Ви статтю. Тобто компанія за ваші гроші готова виконати будь-яку забаганку, навіть якщо самої статті у вас немає. Подібні послуги пропонують і в групах Viber «Академія науковців України», «Публікації та конференції» тощо.

Третій випадок плагіату був класичним і водночас просто анекдотичним. Надійшла стаття аспірантки, трохи знаючи яку, я засумнівалася в її авторстві. Ще й перелік літератури містив застарілі джерела. Пошук у Google підтвердив сумніви: було надіслано вже опубліковану 2008 р. статтю іншого автора, замінили лише одне (!) слово в назві.

Нестандартний випадок трапився зовсім недавно. Надійшла досить цікава стаття, але явно калькований переклад з англійської. Помітно, що авторка, викладачка іноземної мови, була мало обізнана в педагогіці. Їй було надано рекомендації щодо доопрацювання тексту, підсилення його теоретико-педагогічної складової, збільшення авторського внеску тощо. Коли доопрацювання тексту вже добігало кінця, в одній із згаданих вище груп у Viber з'явилась пропозиція авторки «доєднатися до проекту з публікації статті у фаховому виданні з педагогіки». Остаточна версія статті дійсно прийшла під потрійним авторством. Рішенням редколегії авторці було запропоновано залишити реальне одноосібне авторство, або статтю було б відхилено.

Отже, суворі вимоги до кваліфікації спонукають деяких викладачів ЗВО вдаватися до, як їм здається, хитрощів. Найбільш доступними їм убачаються три шляхи: 1) знайти у мережі Internet готову статтю та видати її за свою; 2) скористатися функціями Ctrl+C та Ctrl+V; 3) звернутися до фірм, які замість

замовника виконують попередні функції. Благо, сучасний цифровий світ забезпечує простоту доступу до інформаційних ресурсів та користування ними. І цим спокушає декого застосовувати ці можливості для порушення принципів академічної доброчесності.

Говорячи про шляхи вирішення проблеми, підтримую позицію О. Башкір [1] щодо покрокового формування умінь написання наукових робіт за етапами таксономії навчальних цілей Б. Блума, але не тільки у здобувачів освіти, а й у викладачів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Башкір О. І. Формування академічної доброчесності науковця. *Академічна доброчесність: виклики сучасності : зб. наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 22.03-30.04.2021) / Польсько-укр. фундація «Ін-т Міжнар. Академ. та Наук. Співпраці», Духовна Академія Ун-ту Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. Варшава, 2021. С. 12–14.*

2. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : зб. наук. праць. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/sciencemeans>.

3. Критерії оцінювання якості освітньої програми : Додаток до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (пункт 6 розділу І). *Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 977 / МОН України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>.

4. Наукові публікації ua.publ.science. URL: <https://ua.publ.science/uk>.

5. Національна рамка кваліфікацій : Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#top>.

6. Про освіту : Закон України № 2145-VIII, редакція від 23.04.2021 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#top>.

7. Халіман О. В. Упровадження принципів академічної доброчесності (з досвіду перевірки статей фахового видання «Лінгвістичні дослідження» на плагіат). *Академічна доброчесність: виклики сучасності : зб. наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 04.05–15.06.2021) / Польсько-укр. фундація «Ін-т Міжнар. Академ. та Наук. Співпраці», Духовна Академія Ун-ту Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. Варшава, 2021. С. 72–75.*

**ОПУБЛІКОВАНІ ТЕЗИ ТА ЕСЕ, А ТАКОЖ РОЗМІЩЕНІ НА ВЕБ-
СТОРІНКАХ МАТЕРІАЛИ НАДАЮТЬСЯ НА ІСНУЮЧИХ УМОВАХ І В
НАЯВНІЙ ФОРМІ**

Організатори Стажування не гарантують, що веб-сторінки будуть доступні постійно і вільні від помилок. Організатори Стажування не несуть відповідальності за будь-які прямі, непрямі, фактичні чи побічні збитки, упущену вигоду, тимчасове припинення діяльності, що виникло в результаті неправомірного використання опублікованих матеріалів, у тому числі і у випадку, коли Організатори Стажування були поінформовані про можливість таких збитків.

За достовірність викладених фактів, цитат та інших відомостей відповідальність несе автор.

Організатори Стажування не здійснюють і не можуть здійснювати перевірку інформації, даних, викладених авторами в тезах, есе і не несуть відповідальності за зміст такої інформації. В разі порушення авторами прав інших осіб, Організатори Стажування має право у будь-який час на свій розсуд видалити публікацію.